

Provinciale Staten

Clustercode NW
Ons kenmerk DOC-00621636
Bijlage(n) 1

Uw kenmerk -
Maastricht 19 maart 2024
Verzonden 20 maart 2024

Onderwerp

Antwoord van Gedeputeerde Staten op schriftelijke vragen

Van het lid : Peters
Fractie : Lokaal Limburg
Inzake : Ingrijpende gevolgen invasie Aziatische hoornaar

Vraag 1.

Onderkent het college het probleem van de noordwaartse invasie van de Aziatische hoornaar en daarmee alle rampzalige gevolgen die verdere invasie van deze niet-inheemse soort kan hebben?

Antwoord.

Het College is zich bewust van de potentiële negatieve effecten van de Aziatische hoornaar, een soort die is opgenomen op de EU Unielijst voor invasieve exoten¹.

De Aziatische hoornaar heeft zich gevestigd in Frankrijk, België en het noorden van Spanje en wordt in steeds meer landen waargenomen. In Nederland is in september 2017 voor het eerst een nest van de Aziatische hoornaar waargenomen, in Zeeland. Sinds de zomer van 2020 wordt de Aziatische hoornaar in Limburg waargenomen. De soort verspreidt zich gestaag richting het noordoosten van Nederland.

De Aziatische hoornaar is op de Unielijst geplaatst vanwege de risico's voor de inheemse biodiversiteit. Aziatische hoornaars eten insecten, zoals honingbijen, andere vliesvleugeligen (bijen, mieren en hommels) en ook vliegen, vlinders en rupsen. Hierdoor neemt het aantal insecten af dat zorgt voor de bevruchting van planten. Volgens de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA)² is nog onduidelijk hoe groot het effect hiervan is. Als de Aziatische hoornaar zich vestigt zijn populatieafnamen van wilde bijen, inclusief hommels te verwachten. In natuurgebieden heeft de afname van bestuivers

¹ <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/invasieve-exoten/unielijst-invasieve-exoten>

² Factsheet Aziatische hoornaar, 09/07/2021, NVWA: <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/aziatische-hoornaar/documenten/dier/dieren-in-de-natuur/exoten/risicobeoordelingen/factsheet-aziatische-hoornaar>

potentieel een negatief effect op de bestuiving van planten en dus ook op de groei van beschermde plantensoorten. Daarnaast kan economische schade ontstaan door schade aan bijenvolken vanwege bijensterfte en afnemende honingproductie.

De Aziatische hoornaar is een invasieve exoot uit de eerste categorie van het Limburgse Plan van aanpak Invasieve exoten³. De Provincie neemt daarbij het initiatief bij de te nemen maatregelen, met als doel de populatie geheel te verwijderen. Tijdens de eerste jaren waarin de Aziatische hoornaar in Nederland werd waargenomen -maar nog niet was gevestigd- gaf de NVWA meldingen van nesten door aan de betreffende provincie en lieten ze ook zomernesten opsporen door deskundigen. De provincie gaf vervolgens opdracht om de gevonden nesten te verdelgen. In Limburg zijn in 2020⁴ en 2021 verschillende nesten opgespoord en verdelgd, vooral in de noordelijke helft van Zuid-Limburg.

Deze aanpak is in 2021 gewijzigd omdat er sindsdien zoveel nesten in Nederland worden waargenomen dat het opsporen door slechts enkele deskundigen niet meer mogelijk is. Er is daarom voorlichtingsmateriaal ontwikkeld waarmee iedereen de nesten kan opsporen⁵. Daarnaast is op initiatief van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de status van de Aziatische hoornaar in Nederland veranderd van 'vroeg stadium van invasie' (doel: snelle volledige uitroeiing, artikel 17 EU-exotenverordening 1143/2014) naar 'wijd verspreid' (doel: beheersen, artikel 19 EU-exotenverordening) omdat volledige eliminatie van de Aziatische hoornaar in Nederland niet meer haalbaar is. De provinciale besturen hebben afgesproken om zoveel als (redelijkerwijs) mogelijk de verdere verspreiding van Aziatische hoornaars in Nederland te voorkomen door bestrijding van gevalideerde meldingen⁶.

Provincie Limburg heeft daartoe in 2022 de bestrijding actief opgepakt door voorlichtingsbijeenkomsten te organiseren en een pilot uit te voeren voor opsporing en verdelging van (nesten van) de Aziatische hoornaar in geheel Limburg. Daarbij werden ook Aziatische hoornaars gezenderd om nesten op te sporen⁷. De pilot was succesvol en de Provincie heeft deze aanpak daarom voortgezet.

Vraag 2.

Is het college op de hoogte van de initiatieven in de Belgische (Vlaamse) grensgemeenten en is de provincie met ons van mening dat de bestrijding over een groter geografisch gebied moet plaatsvinden?

Antwoord.

De Provincie is op de hoogte van initiatieven in Nederland en België met vallen voor Aziatische hoornaar koninginnen. Wanneer koninginnen in het voorjaar worden gevangen en gedood, dan wordt voorkomen

³ Gewijzigd Plan van aanpak Invasieve exoten, brief GS van 2-2-2021 (GS 2021-3135):

<https://limburg.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Document/ec969986-b625-42e4-b956-6b8d41b352e1?documentId=f7588afa-551b-4d6b-8347-0afcbdfb3ea3>

⁴ 'De Aziatische hoornaar in Nederland: Ervaringen 2017-2020', Linde Slikboer & Theo Zeegers, EIS Kenniscentrum Insecten:

https://www.eis-nederland.nl/DesktopModules/Bring2mind/DMX/API/Entries/Download?command=core_download&entryid=1012&language=nl-NL&PortalId=4&TabId=563

⁵ <https://www.eis-nederland.nl/aziatischehoornaar>

⁶ Besluit van de Bestuurlijke Adviescommissie Vitaal Platteland (BACVP) van het Interprovinciaal Overleg (IPO) op 4 juni 2021

⁷ Nature Today, Nieuwe methoden succesvol in de strijd tegen de Aziatische hoornaar, 31-07-2022:

<https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=29534#:~:text=31%2DJUL%2D2022%20%2D%20De,om%20verdere%20verspreiding%20te%20voorkome>

dat enkele van deze koninginnen een voorjaarsnest kunnen bouwen⁸. Deze initiatieven vergroten vaak de bekendheid met de problematiek en kunnen daardoor meer meldingen van waarnemingen⁹ opleveren.

De effectiviteit en selectiviteit van de vallen is echter nog niet wetenschappelijk aangetoond. De verspreiding van meer dan 750 vallen onder imkers in Limburg, Noord-Brabant en Zeeland heeft slechts tien vangsten van koninginnen van de Aziatische hoornaar opgeleverd¹⁰. Het is daarnaast bekend dat met de vallen ook inheemse insecten worden gevangen, waaronder de Europese hoornaar. Het is van belang dat de vallen regelmatig worden gecontroleerd (bij voorkeur twee keer per dag) zodat inheemse soorten kunnen worden vrijgelaten. Er dient te worden voorkomen dat andere insecten sterven en daardoor schade aan de inheemse biodiversiteit wordt aangericht; het tegenovergestelde van wat met de vallen wordt beoogd.

De inzet van deze vallen is onderwerp van gesprek met de andere provincies. De meeste provincies, waaronder Limburg, stimuleren het gebruik van de vallen tot dusver niet vanwege de genoemde bezwaren. Ook de Vlaamse overheid is geen voorstander van inzet van deze vallen.

Bestrijding vindt in heel Nederland plaats. De provincies hebben afgesproken om zoveel als (redelijkerwijs) mogelijk de verdere verspreiding van Aziatische hoornaars in Nederland te voorkomen door bestrijding van gevalideerde meldingen⁶. Provincies geven de uitvoering daarbinnen zelf vorm en daardoor kunnen er verschillen zijn in de aanpak. Daarnaast leveren ook andere betrokken organisaties - zoals imkers en gemeenten - een bijdrage aan de bestrijding vanuit gedeelde of eigen belangen. Ook in Vlaanderen vindt bestrijding plaats en daarover wordt kennis uitgewisseld.

Vraag 3.

Gaat de provincie het bestaande bestrijdingsplan en de uitvoering intensiveren waarbij provinciaal meer geld beschikbaar gemaakt wordt om het hele jaar door continu de bestrijding ter hand te nemen, ook voor langere termijn dan de huidige 3 jaar? Zo nee, waarom niet? Graag onderbouwen.

Vraag 4.

Indien het antwoord op vraag 3 "ja" luidt, neemt de provincie daarbij (de ervaringen van) imkers mee, LLTB, gemeenten waar al projecten lopen, maar ook de andere provincies, de rijksoverheid en kijkt de provincie daarbij ook naar stakeholders over de landsgrenzen? Gaat de provincie de Nederlandse Rijksoverheid en zeker ook de Waalse collega's aanspreken op de ernst van de zaak?

Antwoord.

Nee, de Provincie Limburg zet tot op heden al in op het opsporen en verdelgen van alle nesten van de Aziatische hoornaar in Limburg. De Provincie heeft daartoe vorig jaar een meervoudige onderhandse aanbesteding doorlopen en opdracht verleend aan het bedrijf NatuurlijkRob voor de periode van vier jaar (2023 t/m 2026¹¹). Dit is een gebruikelijke looptijd. Na afronding van de opdracht kan besloten worden om een nieuwe aanbesteding te starten.

⁸ Slechts een beperkt aantal koninginnen is uiteindelijk succesvol in het bouwen van een nest. Als vuistregel: ongeveer 1 op de 100 koninginnen krijgt een succesvol nest na het uitvliegen en 1 op de 50 een succesvol nest als ze uit de winterslaap komen

⁹ Meldpunt Aziatische hoornaar, Waarneming.nl: <https://waarneming.nl/go/vespa-velutina/>

¹⁰ R. Voesten, 08-02-2024, concept rapport 'Zoeken en bestrijden Aziatische hoornaars in Limburg en Noord-Brabant', NatuurlijkRob, Siebengewald. 27 pagina's.

¹¹ Provincie Limburg heeft tweemaal de optie om de overeenkomst vanaf 31-12-2024 te verlengen voor de periode van telkens 12 maanden.

De bestrijding vindt plaats gedurende de maanden dat dit effectief is en dat is ieder jaar afhankelijk van de weersomstandigheden en bevindingen. Vorig jaar is na overleg met de opdrachtnemer en andere provincies besloten om te stoppen op 15 november. Doorgaan met het opsporen en verdelgen van nesten na die datum werd niet zinvol gevonden omdat de koninginnen vrijwel overal al waren uitgevlogen.

Het was in 2023 een gunstig jaar voor de Aziatische hoornaar, waardoor er binnen de opdracht voor dat jaar meer budget is besteed dan vooraf was ingeschat. Hoe de soort zich de komende jaren gaat ontwikkelen is niet te voorspellen en is afhankelijk van hoe succesvol de bestrijding is (zijn alle nesten gevonden en konden ze op tijd verdelgd worden?), maar ook van andere factoren zoals de ecologie en het weer. Daarnaast kan het beleid in omringende (inter)nationale regio's veranderen, wat van invloed kan zijn op de bestrijding in Limburg.

De lidstaten van de Europese Unie zijn verantwoordelijk voor de bestrijding vanuit de EU-exotenverordening 1143/2014. In Nederland is dit overgedragen aan de provincies en in België aan de gewesten. De betrokken autoriteiten nemen de risico's van de Aziatische hoornaar serieus, maar de autoriteiten zijn wel bevoegd om ieder zelf de uitvoering vorm te geven. Vandaar dat er regelmatig overleg over de Aziatische hoornaar plaatsvindt met de andere provincies en ook met het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), Vlaanderen en imkers. Daarnaast zijn er ieder half jaar bijeenkomsten over de Aziatische hoornaar waar experts uit heel Europa ervaringen uit de praktijk delen. Onze opdrachtnemer neemt daaraan deel.

Los van deze specifieke overleggen is er ook regelmatig contact en overleg met verschillende overheden uit omringende regio's over invasieve exoten en daar komt ook de Aziatische hoornaar aan bod als er relevante ontwikkelingen zijn. Zoals in IPO-verband, via het Drielandenpark en via internationale en Europese kennis- en netwerkbijeenkomsten.

Vraag 5.

Is de provincie bereid of van plan (vooral) met Noord-Brabant en Zeeland op te trekken om een verdedigingslinie te bouwen? Ziet de provincie daar ook de meerwaarde van in? Zo nee, waarom niet?

Antwoord.

Zoals eerder aangegeven hebben de provincies afgesproken om zoveel als (redelijkerwijs) mogelijk de verdere verspreiding van Aziatische hoornaars in Nederland te voorkomen door bestrijding van gevalideerde meldingen⁶. De provincies zijn bevoegd om daar zelf de uitvoering van vorm te geven en houden elkaar daarvan op de hoogte.

Provincie Limburg werkt in de uitvoering nauw samen met de Provincie Noord-Brabant. In 2022 is in beide provincies een pilot uitgevoerd waarin de nesten van de Aziatische hoornaar door een bedrijf werden opgespoord en verdelgd. Deze manier van bestrijden is door beide provincies voortgezet. Provincie Zeeland zet in op opsporing door middel van vrijwilligers en heeft in 2023 -waar mogelijk- alle gemelde nesten van de Aziatische hoornaar verdelgd.

Vraag 6.

Kan bij de aanpak van de Aziatische hoornaar gezocht worden naar eventuele EU gelden/subsidies?

Antwoord.

Dat is mogelijk. Er zijn Europese fondsen waarvoor onder voorwaarden een subsidieaanvraag kan worden ingediend voor cofinanciering van natuurprojecten, zoals LIFE¹² en Interreg¹³. Projecten op het gebied van (onderzoek aan) bestrijding van invasieve exoten kunnen daarvoor in aanmerking komen. Voorbeelden van dergelijke projecten waar Nederlandse organisaties aan hebben deelgenomen zijn: Invexo (o.a. grote waternavel, waterteunisbloem, parelvederkruid, Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse stierkikker) en Dutch Dune Revival (woekerende struiken: Amerikaanse vogelkers, mispel en mahonie). Een EU-project op het gebied van de Aziatische hoornaar was LIFE STOPVESPA.

Gedeputeerde Staten van Limburg

voorzitter

secretaris

¹² <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/life>

¹³ <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/interreg>

Maastricht 19 februari 2024

Schriftelijke vragen conform artikel 38

Onderwerp: ingrijpende gevolgen invasie Aziatische hoornaar

De Aziatische hoornaar rukt op vanuit het zuiden.

Maastrichtse imkers trekken ten strijde tegen de Aziatische hoornaar en hopen op hulp: 'Alle insecten, waaronder onze bijen, gaan eraan', zo meldt [De Limburger](#) op zaterdag 17 februari j.l.

Een dag eerder berichtte dezelfde krant dat in [Vijf Belgische grensgemeenten](#) in Vlaanderen, de strijd tegen de Aziatische hoornaar opgepakt gaat worden. Hier gaan vrijwilligers lokvallen plaatsen om ze te vangen.

De [Aziatische hoornaar](#) hoort niet in Nederlands thuis, heeft geen natuurlijke vijanden en vormt een serieuze bedreiging voor vele insecten, waardoor het ecosysteem in gevaar komt. Dit heeft ook weer gevolgen voor de aanwezigheid van vogels, die voor enkele soorten terug zal lopen. Onze bijen worden ook bedreigd en een afname van de bijenbevolking, zou rampzalig zijn voor de bestuiving van bloemen. Maar ook de gewassen van onze agrarische sector komen in gevaar. De Aziatische hoornaar heeft veel krachtiger kaken dan de inheemse hoornaar. In Frankrijk zijn plaatsen waar ze enkel de druiven nog in de nacht kunnen plukken door de plukkers gestoken worden door de Aziatische hoornaar. Onze Limburgse fruittelers en wijnbouwers gaan daar de wrange vruchten van plukken. De agrarische sector staat al zwaar onder druk.

De problematiek kent geen of/of oplossing maar een en/en oplossing. De bijenpopulatie kan enerzijds worden opgevoerd, door bijenpalen te plaatsen. Anderzijds moet de Aziatische hoornaar actief worden teruggedrongen door actieve bestrijding. Lokaal, provinciaal, landelijk.

Navraag leerde ons dat de Provincie verantwoordelijk blijkt te zijn voor de beheersing van de Aziatische hoornaar, totale uitroeiing is niet mogelijk. Deze niet inheemse-hoornaar blijft in toenemende mate komen vanuit België. Er zijn in België plekken bekend waar per vierkante kilometer al 10 nesten geconstateerd zijn. De Aziatische hoornaar-populatie van één enkel nest verorbert tot 15 kilo algemene insecten (sprinkhanen, zweefvliegen, kevers) per nest per jaar. De Aziatische hoornaar vermenigvuldigt zich jaarlijks gemiddeld met een factor 5. Dus ieder jaar dat we intensief bestrijden is een gewonnen jaar.

Volgens een ingewijde imker uit Beesel, die we spraken, onderneemt de provincie wel actie, middels een driejarige overeenkomst voor opsporing en vernietiging van deze niet-inheemse soort. Het benodigd budget blijkt aanzienlijk hoger dan eerst werd ingeschat door de invasiekracht van het insect. Hierdoor is in het eerste jaar de opsporing en vernietiging gestopt voordat het seizoen afgelopen was. Het beleid zou erop gericht moeten zijn om de aanpak te intensiveren en permanent te maken. Dat vereist voldoende budget.

Lokaal-Limburg maakt zich zorgen om de gevaren invasieve van fauna en flora in het algemeen en in het bijzonder de Aziatische hoornaar daarom heeft onze fractie de volgende vragen:

Vraag 1

Onderkent het college het probleem van de noordwaartse invasie van de Aziatische hoornaar en daarmee alle rampzalige gevolgen die verdere invasie van deze niet-inheemse soort kan hebben?

Vraag 2

Is het college op de hoogte van de initiatieven in de Belgische (Vlaamse) grensgemeenten en is de provincie met ons van mening dat de bestrijding over een groter geografisch gebied moet plaatsvinden ?

Vraag 3

Gaat de provincie het bestaande bestrijdingsplan en de uitvoering intensiveren waarbij provinciaal meer geld beschikbaar gemaakt wordt om het hele jaar door continu de bestrijding ter hand te nemen, ook voor langere termijn dan de huidige 3 jaar? Zo nee, waarom niet? Graag onderbouwen.

Vraag 4

Indien het antwoord op vraag 3 “ja” luidt, neemt de provincie daarbij (de ervaringen van) imkers mee, LLTB, gemeenten waar al projecten lopen, maar ook de andere provincies, de rijksoverheid en kijkt de provincie daarbij ook naar stakeholders over de landsgrenzen? Gaat de provincie de Nederlandse Rijksoverheid en zeker ook de Waalse collega's aanspreken op de ernst van de zaak?

De meeste en de snelste winst valt op dit moment te maken in de Zuidelijke drie Nederlandse provincies. Dit gezien de factor waarmee de Aziatische hoornaar zich jaarlijks vermenigvuldigt. Lokaal-Limburg kan zich voorstellen dat er met deze drie provincies nauwlettend samengewerkt en opgetrokken wordt om een soort “Line of defence” ofwel een verdedigingscordon te bewerkstelligen

Vraag 5

Is de provincie bereid of van plan (vooral) met Noord-Brabant en Zeeland op te trekken om een verdedigingslinie te bouwen? Ziet de provincie daar ook de meerwaarde van in? Zo nee, waarom niet?

Vraag 6

Kan bij de aanpak van de Aziatische hoornaar gezocht worden naar eventuele EU gelden / subsidies?

Dré Peters

Marie Klassen / Leon van den Beucken

Lokaal-Limburg